

Noodhulp: uitdagingen in 2021?

Roeland van Geuns

Lector Armoede Interventies, Hogeschool van Amsterdam & zelfstandig adviseur

SUN Drechtsteden, 13-10-2021

UITDAGINGEN NOODHULPBUREAUS

Noodhulpbureaus worden geconfronteerd met ontwikkelingen die hen voor dilemma's plaatsen:

Armoede en schulden nemen maar niet af

Inkomensbeleid op centraal niveau zit vast

Arbeidsmarkt biedt voor steeds minder mensen oplossing voor armoede

Bureaucratische systeem zit vast (toeslagen)

Nood neemt dus niet af, maar schaamte (burgers) en handelingsverlegenheid (hulpverleners) ook niet

Uitdaging: in die context zo snel mogelijk noodhulp verstrekken terwijl systeem daarop niet optimaal is ingericht

OORZAKEN ARMOEDE

Armoede is een situatie waarin een huishouden moet rondkomen van een inkomen dat laag is ten opzichte van de noodzakelijke basisbehoeften

Wanneer leven mensen in armoede:

- Bij een bijstandsuitkering
- Een lage arbeidsongeschiktheidsuitkering
- Een laag inkomen uit arbeid (platformeconomie)
- Een laag inkomen uit zelfstandigheid (idem)
- Wanneer er geen aanvullend pensioen is

OORZAKEN SCHULDEN

Schulden ontstaan vaak door toeval en ongeluk (life-events) en soms (!) bewust gedrag

- Ontslag
- Scheiding
- Overlijden naaste
- Vergissingen en fouten (toeslagen)
- Structureel te laag inkomen hebben (stijging vaste lasten)
- Bewust onverantwoord gedrag

WIE HEBBEN VOORAL SCHULDEN

Kenmerken van mensen met grote schulden:

- 50% is laag opgeleid
- 30% heeft een bijstandsuitkering
- 10-20% heeft vermoedelijk een verstandelijke beperking
- 20-25% heeft vermoedelijk met beperkte taal- en rekenvaardigheid
- 60% zegt geen beroep te kunnen doen op netwerk

Armoede is dus oververtegenwoordigd bij mensen die minder mogelijkheden hebben regie op hun eigen leven te voeren

CONTEXT ARMOEDE

De maatschappij vraagt veel van (arme) mensen:

- Ingewikkeld systeem (toeslagen, digitalisering, moeilijk taalgebruik)
- Hoge eisen aan bureaucratische en sociale vaardigheden: bureaucratische paradox
- Inrichting vanuit wantrouwen i.p.v. vertrouwen
- Zelfredzaamheid als axioma i.p.v. als streven
- Veel verleidingen om ‘verkeerde’ beslissingen te nemen

OMGAAN MET DEZE EISEN VEROORZAAKT VEEL STRESS

HULPVRAGERS

- Huishoudens komen steeds vaker geld tekort als gevolg van stijgende vaste lasten
- Complexe bureaucratie zorgt voor “niet-optimale” inkomens
- Hulpverlening verandert steeds: structuur en mensen
- Angst voor problemen en schulden als gevolg van complexiteit, beeldvorming, berichten, et cetera
- Schaamte om hulp in te roepen

CONTEXT NOODHULPBUREAUS

- Veranderende samenstelling doelgroep: grotere complexiteit
- Geen stabiele hulpverleningsstructuur:
 - Wisselingen in personeel
 - Verschillen in kwaliteit en affiniteit bij hulpverleners mbt materiële problemen
 - Geen constant niveau van kennis over noodhulp
- Budgetten die onder druk staan
- Hoge eisen aan verantwoording over besteding middelen

OPLOSSINGEN? (1/2)

- Er is niet één oplossing, helaas!
- Bij aanvragen voor noodhulp uitgaan van vertrouwen en veeleer marginaal dan diepgaand toetsen?
- Opleiden van hulpverleners (buurtteams en centrum jeugd & gezin) op het terrein van noodzaak, aanwezigheid en aanvragen van noodhulp
- Samenwerken met zoveel mogelijk spelers waaronder ook bewindvoerders!

OPLOSSINGEN? (2/2)

- Verzamel als SUN signalen met betrekking tot institutionele oorzaken voor noodsituaties & overleg daarover met gemeente
- Lobby voor wegnemen van bureaucratische belemmeringen, zoals kostendelersnorm en alles of niets bepaling in toeslagenwetgeving
- Lobby voor hoger inkomen: zowel sociaal minimum als wettelijk minimumloon

Vragen?

Roeland van Geuns
r.van.geuns@hva.nl
06-24607492

Literatuur-suggesties:

Bregman, R. (2014), Waarom arme mensen domme dingen doen. Op: <https://decorrespondent.nl/511/waarom-arme-mensen-domme-dingen-doen/33420745974-26c872cf> (geraadpleegd op 1 mei 2017)

Doorn, M. van, R. van Geuns & J. van der Laan (2016) Armoedebestrijding: geen kwestie van rekenen maar van psychologie. Hoe gemeenten niet-gebruik van inkomensvoorzieningen kunnen terugdringen. In: Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken, Winter 2016, Nummer 4, pp. 8-11

Geuns, R. van (2017) Aanpak schuldenproblematiek kan echt beter. Op: <http://www.socialevraagstukken.nl/author/roeland-van-geuns/>, 13-1-2017

Geuns, R. van (2017) Effecieve armoede-interventies. Lessen uit de gedragsleer. Op: <http://www.schuldenlab070.nl/kennisbank/> (14-4-2017)

Jungmann, N & P. Wesdorp (2017) Mobility Mentoring. Hoe inzichten uit de hersenwetenschap leiden tot een beter aanpak van armoede en schulden. Den Haag (Platform31).

Jungmann, N, P. Wesdorp & E. Schruer (2017) De eindjes aan elkaar knopen. Cruciale vragen bij financiële problematiek in de wijk. De update. Den Haag (Platform31)

Mullainathan, S. & E. Shafir (2013) Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen. Amsterdam.

Thaler, R. & C. Sunstein (2008) Nudge. Naar betere beslissingen over gezondheid, geluk en welvaart. Amsterdam/Antwerpen